

GERİDE KALANLARIN BİR ARAYA GELDİKLERİ YER: MEKTUPLAR

GATHERING PLACE OF THE ONES THAT LEFT BEHIND: LETTERS

GÖKHAN DUMAN

"Pakize abla adresimi istemiş. Ona bayramda bir kart atmış, cevap vermek mecburiyetinde bırakmayayım diye adres yazmamıştım, adresimi öğrenip bana cevap yazması çok hoşuma gitti. Mektubumu artık burada bitireyim, ikinci de sevgi ve hasretle kucaklar, akraba ve komşulara selamlarımı yollarım. Mine belli etmeden Sabriye ablanın, Gülsüm ablanın kapı numaralarına baksın da onlara da birer bayram kartı atayım. Bir de İsmail dayının adresi olsa iyi olur. Hoşçakalın. Türkan." (Batı Almanya, 1986)

Eski den mektuplar vardı. Hasret, özlem ve sevgi kokan mektuplar yollar, tepeler aşip bize sevdiğimizden haberler getirirdi. Mektup yazmak gönlü işi, mektup yolu beklemekse sabır işiydi. Pencerenin bir köşesinden postacının yolu gözlemek, günde bilmem kaç kez posta kutusunu açıp içinde bir şey var mı diye kontrol etmek düşerdi nasibimize. Postacıyı ilk gören yolunu keser, mektupları aldığı gibi sahibine koşar müjdesini almadan da mektubu vermezdi. Küçük hayatlarımızda küçük mutluluklar katardı mektuplar. Bir de içerisinden fotoğraf çıkıyorsa o gün dünyanın en mutlu insanı olurdu mektup sahibi. "Babası bak oğlumuz geçen sefer yolladığın tulumu giyip poz verdi, amma da yakışıklı olmuş değil mi?" O fotoğrafa kaç defa bakılacak, kaç kere ceketin cebinden çıkarılacak, öpüp koklanacak Allah bilir. Mektup tılsimli bir şeydi, hayatımızdan sessizce çıkıp gitti.

"Pakize asked for my address. I sent her a greeting card on bairam, but did not write my address in order not to force her to write an answer, I was very pleased that she learned my address and wrote me an answer. Let me finish my letter here, I hug you both with love and longing and extend my greetings to all our relatives and neighbors. Mine, check the door numbers of Sabriye and Gülsüm without letting them notice, so that I can send them each a greeting card for bairam. Also, I would be nice to know uncle İsmail's address. Take care, Türkan" (West Germany, 1986)

In the past there were letters. We used to send letters oozing with yearning, longing and love; so that they can bring us news about our loved ones from overseas. Writing a letter was about one's heart; and waiting for it was about patience. What's fell on our lot was to wait on the window for mailman to arrive and to check mailbox to see if there is anything for God knows how many times a day. The first one to see mailman used to stop him, take the letters run to the owner of the letters and did not deliver the letter to the owner without telling the good news. Letters used to bring small joys to our small lives. And if there is a picture inside, the owner would become the happiest person in the world for that day. "Look our son wore the jumpsuit for his father that you sent the last time for you, he looks so handsome right?" Only Allah knows how many times that picture will be looked at, taken out of the pocket of a jacket to be kissed and smelled. A letter was a chanted thing, it left our lives silently.

MEKTUP YALNIZCA GELEN
KIŞİYE AIT OLMAZDI, BİR
MEKTUP GELDİYSE EĞER
O MEKTUPTAN HERKES
NASIPLENİRDİ

THE LETTER DID NOT ONLY
BELONG TO THE ONE TO
WHOM IT WAS WRITTEN FOR,
WHEN A LETTER ARRIVED
EVERYONE USED TO TAKE
THEIR SHARE FROM IT

Mektuplar en çok da gurbetten yolunu kısaltmaya yarıyordu belki de. Şimdiki gibi elimizin altında alkılı telefonların, WhatsApp'ın, sosyal medyanın olmadığı dönemlerde mektup en önemli iletişim aracıydı. Gurbette olanlar memleketlerinde olup bitenleri öğrenmek, birbirlerini anlatmak için mektup yolu gözlüyordu. Yurtların girişinde göçmen işçilerin ülkelerine göre posta kutuları ayrılır, Türkiye'den gelen mektuplar, üzerinde "Türkei" yazan kutuya bırakılırdı. Bir mektubun gidişi gelişinde nerdeyse bir ay bulurdu. Mektup yalnızca gelen kişiye ait olmazdı, bir mektup geldiyse eğer o mektuptan herkes nasiplenirdi. Odalarda toplanılır, memleketin havasından, suyundan, tarlasından, ekininden, çocukların okulundan, sağlık ocağına gelen yeni hekimden, kurban fiyatlarına varıncaya dek ne varsa bir bir dinlenir, ardından mesaiye olup da yetişemeyenler için bir daha tekrar edilirdi.

"O zamanlar mektubu gelene hürmet edilirdi. İşte şu adamın düşünelim, seveni varmış diye. Bir de memleketteki en son havasından onda olurdu. O yüzden birinin mektubu geldiyse hemen gidip göz aydınlığı verirdik."

Perhaps the letters were the best to diminish homesickness. Letters were the most important medium of communication at a time, when there were not any smartphones, WhatsApp or social media. The ones who lived abroad used to wait for letters to learn and discuss what happened in their home country. The mailboxes at the entrance of the dormitories used to be divided according to the countries of the immigrant workers, the letters from turkey used to be put in the box with "Türkei" written on it. It used to take approximately one month for a letter to arrive its destination. The letter did not only belong to the one to whom it was written for, when a letter arrived everyone used to take their share from it. People used to gather in a room to listen how the weather is at home, what they have done with their fields, how the harvest was, how their children's school is, how the new doctor at the health center is, how much a sacrificial livestock costs and so on, if there was anyone, who missed it due to his or her working hours everything used to re-read for him or her.

"At that times the one, who received a letter used to be respected. Thinking that there are people who love and care about that man. Also he happened to be the one with the latest news about home. That's why wherever someone received a letter we used to go to congratulate him right away."

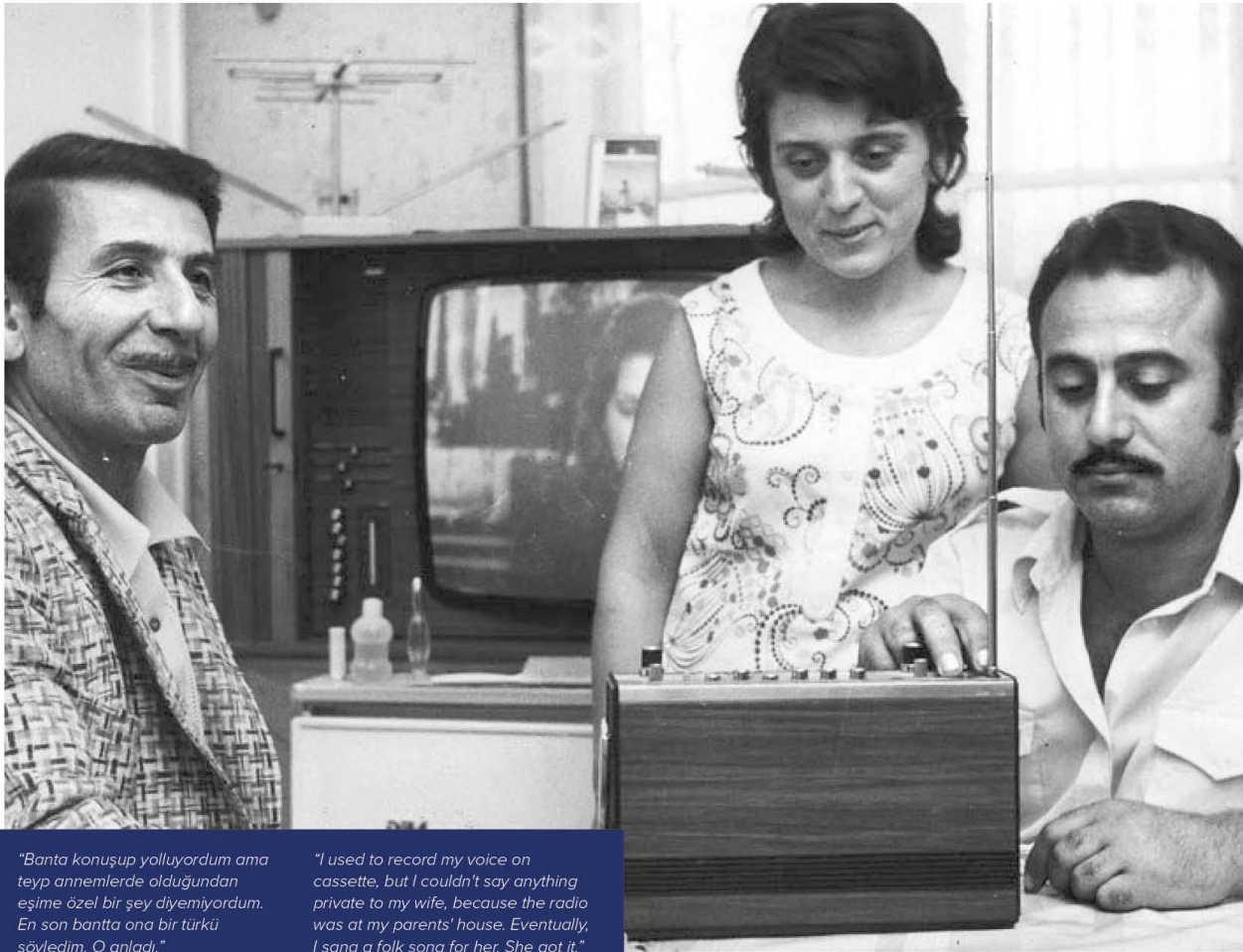
Gurbetten bir mektup gelmişse evin tüm ahalisi, yakın akrabalar hatta komşular evin orta yerinde toplanır, okuma yazması olan kişi yüksek sesle mektubu tane tane okurdu. Mektubun okunması devam ederken kimi zaman tebessüm edilirdi, kim zaman da gözyaşlarına hâkim olunamazdı. Bilenler bilir, eskiden eşlere mektup yazmak ya da mektubun içerisinde eşine bir şeyler söylemek ayıp karşılanırmış. Bizim belki şimdilerde pek anlam veremeyeceğimiz bu adet eskiden bir saygı ve hürmet göstergesiymiş. Evin büyükleri otur da duyar, görür diye çekinirlermiş. Ama bunu bir şekilde aşmanın yollarını da ararlarmış. Gitmeden eşiyile anlaşılacak kimsenin tanımadığı hayali bir isim belirleyip, mektupta o kişiye selam söyleyerek aslında eşine selam söyleyenler, yine aynı şekilde anlaşılacak mektubun bitişine üç nokta koyarak, seni unutmadım diyenler ve mahalleden başka bir arkadaşının ismine mektup göndererek gizlice eşine, sevdiğine mektubunu ulaştırırlar... Çok değil henüz 20-30 yıl önce bunların hepsi yaşıyorlardı. Annelerimiz, babalarımız, dedelerimiz, ninelerimiz bunları hatırlayıp gülümsüyorlardı şimdi beki. Bunca zahmetle, ince fikirle yoğrulmuş duygular şimdinin kısa mesajlarından çok daha değerli ve anlamlıydı.

"Biz eşimize mektup yazamazdık. Anne babamıza yazar, herkes iyi mi diye sorardık. Onlar da herkes iyi, sana da çok selamı var diye yazardı."

If a letter came from overseas all homefolks, close relatives and even neighbors used to gather at the center of the house, a literate person read the letter loudly and clearly. While the letter was being read sometimes smiles and sometimes tears used to emerge. Some may know it used to be frowned upon to write something to your spouse or send a letter to your spouse. This mindset that we cannot understand now, used to be a sign of respect. People used to feel shy about having elders hearing such details. However they tried to find a solve this. Before leaving some spouses used to decide on a name that no one knew before and say hi to that name in the letter to refer their spouse, some others used to put triple dot at the end of the letter to imply that I did not forget you and there were the ones who sent a letter to a friend in the neighborhood to have them deliver it to their spouse or significant other secretly... All these happened only 20 to 30 years before, not long ago. Maybe our mothers, fathers, grandfathers and grandmothers smile now when they remember these. Those feelings embrolied on paper with such elaborate and kind efforts were much more valuable and meaningful than today's short messages.

"We could not write letters to our spouses. We used to write our parents and ask if everyone is alright. They used to write us that everyone is alright and they all extend their sincere greetings. "

"Banta konuşup yolluyordum ama teyp annemlerde olduğundan eşime özel bir şey diyemiyordum. En son bantta ona bir türkü söyledim. O anladı."

"I used to record my voice on cassette, but I couldn't say anything private to my wife, because the radio was at my parents' house. Eventually, I sang a folk song for her. She got it."

Türkiye'den gelen işçilerin ve ailelerin sayısı arttıkça, radyolar ve televizyonlar da giderek Türkçe yayınlarını arttırmaya başladı. Köln Radyosu'nun yanı sıra SWR, NDR, RBB, Hessen, Münih ve Hamburg radyoları da belirli gün ve saatlerde Türkçe yayınlara yer veriyordu. Hem TRT Türkiye'nin Sesi Radyosu'nu hem de Almanya'daki diğer radyoları dinleyebilmek için herkes bir radyo satın almanın peşine düşüyordu. Grundig ya da Schaub Lorenz marka radyoların omuzlarına taktıyör, memleketlerine giderken bile radyolarıyla gidiyorlardı.

Sesli Mektup

Almanya'daki ilk nesil Türkler, mektuplar ve radyolar aracılığıyla Türkiye ile olan bağlarını sürdürüyorlardı. Bir süre sonra hepsinin dikkatini çekecek yeni bir elektronik eşya vitrinlerdeki yerini almaya başladı. Kayıt yapan teypler bir anda yurtların, pansiyonların başköşesine kuruldu. Herkes sesini banta çekip, eşine, ailesine, sevdiğine gönderiyordu. Köylerde, kasabalarda, şehirlerde "sesli mektup gelmiş" deyip başına toplanıyorlar, gurbette olanın kanlı canlı sesini dinliyor, ardından en başa alıp bir daha tekrar ediyorlardı. Teyp ve bantı evin yüksek bir yerinde muhafaza ediyorlardı. Bu eşyayı korumaktan çok, onu gönderene olan saygıydı. Bant o evdeki en değerli şeydi, çünkü içerisinde eşlerinin, babalarının, çocuklarının sesini taşıyordu.

Geçmişin tılsımı kelimeleri kimi zaman bir zarfın içerisinde, kimi zaman radyodan süzülen bir türküde, kim zaman da el kadar bir bantın çıkardığı tılsım bir ses aracılığıyla taşıyordu uzaklara. Farklı yollar kat ederek ulaşırdı sahiplerine. Ancak hepsinin ortak bir adı vardı: Onların hepsi mektuptu

With the increase in the number of workers and families coming from Turkey, radios and television channels began broadcasting more and more Turkish programs. Along with Radio Köln, SWR, NDR, RBB, Hessen Radio, Munich Radio and Hamburg Radio also launched Turkish speaking programs on certain hours of the day. Everybody was in a rush to buy a radio to listen to TRT Türkiye'nin Sesi Radyosu and other radios from Germany. They used to carry Grundig or Schaub Lorenz radios on their shoulders and listen to it even when they were on the road to home.

Voice Letter

The first generation Turks in Germany maintained connection with Turkey through letters and radios. After a while, a new electronic item that appeals to them was introduced to market. Tape-recording radios suddenly became staple item of dormitories and pensions. Everyone recorded their voice in a cassette and sent it to their loved ones, families and loved ones. In villages, towns and cities people assembled to listen to "voice letters" from those, who were abroad over and over, to fill their ears with the sound of the expats' voices. They used to keep the radio and the cassette at a high place at home. Rather than protecting them, this was for paying respect to the one who sent it. The cassette was the most valuable thing in the household, because it contained the voice of the spouse, the father, the son.

The chanted words of past were carried far away sometimes in a letter, sometimes on a song played on the radio and sometimes through a familiar voice heard from a hand-sized record. They reached to their owners through different ways. However, they were all shared the same name; they were all letters.